

IES MARIA SARMIENTO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

BIOLOGÍA E XEOLOXÍA

DEPARTAMENTO: BIOLOGÍA E XEOLOXÍA

CURSO: 4º ESO

ANO ACADÉMICO: 2019/20

ÍNDICE

1.	GLOSARIO	3
2.	CONTEXTO	5
	• Centro.....	5
	• Alumnado:.....	6
	• Obxectivos (adaptados ao contexto do centro e do alumnado).....	8
3.	SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN	10
4.	RELACIONAR ASPECTOS CURRICULARES PARA CADA UNIDADE / PROXECTO / TEMA	12
5.	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	14
6.	METODOLOXÍA	17
	• Outras decisións metodolóxicas.....	18
7.	AVALIACIÓN	19
	Avaliación inicial.....	19
	Avaliación continua.....	19
	Avaliación final.....	19
	Avaliación extraordinaria.....	19
	Recuperación e avaliación de pendentes.....	20
8.	AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE	21
	Indicadores de logro do proceso de ensino.....	21
	Indicadores de logro da práctica docente.....	21
9.	AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA	22
10.	ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	23
	Medidas ordinarias e extraordinarias.....	23
11.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	24
12.	DATOS DO DEPARTAMENTO	25
13.	REFERENCIAS NORMATIVAS	26

1. GLOSARIO

Desenvolvemento curricular	2ª nivel de planificación curricular. Inclúese no PE.
Programacións didácticas	3º nivel de planificación. Realizada polos departamentos didácticos.
Programación de aula	4º nivel de planificación. Realizada polo profesorado.
Programación didáctica	Instrumento de planificación curricular específico de cada área que pretende ordenar o proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado. Debe responder a estas cuestións: 1. Que, cando e como ensinar / 2. Que, cando e como avaliar / 3. Como atender á diversidade.
Criterios de avaliación	Referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias. Responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina (art. 2.3. do Decreto 86/2015).
Estándares de aprendizaxe	Especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado.
Criterios de cualificación	
Indicadores de logro	Son especificacións dos estándares para graduar o seu nivel de adquisición. Forman parte dos criterios de cualificación de dito estándar. O instrumento máis idóneo para identificar esa graduación sería a rúbrica (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015, BOE 29/1/2015). O docente é o responsable da súa definición e posta en práctica.
Grao de consecución dun estándar	Serve para sinalar o grao mínimo de consecución esixible dun estándar para superar a materia (art. 13.3d da Resolución 27/7/2015). Canto maior sexa o grao esixido de consecución, máis importante se considera o estándar.
Estándares imprescindibles	Son os estándares mínimos esixibles para superar un área. O seu grao de adquisición debería estar en torno ao 100%.
Criterios de cualificación e instrumentos	Serven para ponderar “o valor” que se dá a cada estándar e a proporción que cada instrumento utilizado para avaliálo achega a ese valor.
Procedementos e instrumentos	Os procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo do alumnado, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente (art. 7.6, terceiro parágrafo, da Orde ECD 65/2015).
Rúbrica	Instrumento de avaliación que permite coñecer o grao de adquisición dunha aprendizaxe ou dunha competencia.
Portfolio	Achega de producións dun alumno/a.
OUTROS ASPECTOS	
Graduación dos estándares	Para identificar o progreso dos estándares ao longo dunha etapa.
Perfil de área	Conxunto de estándares de aprendizaxe avaliáveis que ten unha área ou

No portal de Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (<http://www.edu.xunta.es/portal/guiadalomce>) están dispoñibles, en formato doc e desagregados por áreas:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

1. CONTEXTO

- **Centro:**

O I.E.S. María Sarmiento é un centro público dependente da Consellaría de Educación da Xunta de Galicia. O Centro está formado por cinco edificios máis un ximnasio e un polideportivo compartido co outro instituto do concello.

Está composto polos seguintes edificios:

- EDIFICIO A: Administración do centro, sala de profesores, despachos dos cargos directivos e orientación, aulas de ESO e do ciclo de Administración, Informática, laboratorio de ciencias e aula de tecnoloxía.
- EDIFICIO B: Biblioteca, aulas de informática, aulas de ESO e de FP Básica, laboratorio de física e química.
- EDIFICIO C: Aulas de música e plástica, FP Básica de mantemento de vehículos e talleres dos ciclos de electricidade e de transporte e mantemento de vehículos.
- EDIFICIO D: Aulas de ESO e BAC, talleres de soldadura e aula técnica, talleres de carrozaría e aula técnica.
- EDIFICIO E: Aulas de bacharelato, FP Básica de Mantemento de vehículos, cociña e comedor escolar.

Situación

O centro está situado no concello de Viveiro, que é un concello do norte da provincia de Lugo pertencente á Comarca da Mariña Occidental. O dito concello limita ao norte co mar Cantábrico, ao sur co concello de Ourense, ao este co de Xove e ao oeste co de O Vicedo.

Segundo as cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro de 2017 (datos obtidos do Instituto Galego de Estatística) Viveiro tiña 15550 habitantes nesa data. É o terceiro concello con máis poboación da provincia de Lugo por detrás de Lugo e Monforte de Lemos.

No tocante á situación socioeconómica do alumnado, dicir que a maioría das familias encadraríanse dentro da clase media. En canto á situación da residencia familiar predominan o alumnado que provén dos núcleos de poboación de Celeiro, Viveiro centro, Covas e o centro urbano de O Vicedo, combinados cunha poboación moi rural diseminada polos concellos de O Vicedo, Ourense, Muras e a parte sur do concello de Viveiro.

Centros adscritos

- (a) CEIP de Celeiro
- (b) CEIP do Vicedo
- (c) CEIP Plurilingüe Santa Rita de Galdo

Ensinanzas que oferta o centro no presente curso

Dentro do réxime xeral:

- Educación Secundaria Obrigatoria cos dous Programas de Mellora da Aprendizaxe e Rendemento, un en 2º da ESO de dous anos académicos e outro en 3º da ESO dun ano académico.
- Programas de Formación profesional básica de Mantemento de vehículos e de Servizos administrativos.
- Ciclos formativos de grao medio: Xestión administrativa, Soldadura e caldeiraría, Instalacións eléctricas e automáticas, Carrozaría (só 2º curso porque para o vindeiro ano non se vai ofertar) e Electromecánica de vehículos

- **Alumnado:**

Poboación inmigrante

No presente curso hai un total de 29 alumnas e alumnos con nacionalidade non española, repartidos da seguinte forma (datos a 1/11/2018):

Nacionalidade	Nº de estudantes
Alxeriana	2
Arxentina	1
Brasileira	5
Británica	1
Dominicana	8
Peruana	1
Portuguesa	2
Romanesa	7
Uruguiaia	2

• Estatística de matrícula

Ensinanza	Quenda	Grupo	Mulleres	Homes	Total
1ºEnsinanza secundaria obrigatoria	Xornada partida	A	13	11	24
	Xornada partida	B	13	12	25
	Xornada partida	C	12	13	25
2ºEnsinanza secundaria obrigatoria	Xornada partida	A	9	12	21
	Xornada partida	B	8	13	21
	Xornada partida	C	8	13	21
	Xornada partida	D	13	6	19
2ºEnsinanza secundaria obrigatoria PMAR	Xornada partida	D	4	2	6
3ºEnsinanza secundaria obrigatoria	Xornada partida	A	15	4	19
	Xornada partida	B	9	10	19
	Xornada partida	C	7	10	17
3ºEnsinanza secundaria obrigatoria PMAR	Xornada partida	C	3	4	7
4ºEnsinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas académicas	Xornada partida	A	18	6	24
	Xornada partida	B	11	13	24
	Xornada partida	C	8	6	14
4ºEnsinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas aplicadas	Xornada partida	C	5	5	10
1ºBacharelato Ciencias	Xornada partida	B	12	12	24
1ºBacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	Xornada partida	A	9	5	14
1ºBacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	Xornada partida	A	5	4	9
2ºBacharelato Ciencias	Xornada partida	A	3	2	5
	Xornada partida	B	18	12	30
2ºBacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	Xornada partida	A	7	5	12
2ºBacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	Xornada partida	A	8	4	12
(A)-1º Bacharelato Ciencias	Nocturno	A	3	7	10
(A)-2º Bacharelato Ciencias	Nocturno	A	4	6	10
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	Nocturno	A	8	5	13
1ºAdministración e finanzas	Xornada partida	A	13	8	21
1ºAutomoción	Xornada partida	A	1	19	20
1ºElectromecánica de vehículos automóviles	Xornada partida	A	2	18	20
1ºInstalacións eléctricas e automáticas	Xornada partida	A	3	6	9
1ºMantemento de vehículos	Xornada partida	A	0	16	16
1ºServizos administrativos	Xornada partida	A	13	3	16
1ºSistemas electrotécnicos e automatizados	Xornada partida	A	0	24	24
1ºSoldadura e caldeiraría	Xornada partida	A	0	23	23
1ºXestión administrativa	Xornada partida	A	11	6	17
2ºAdministración e finanzas	Xornada partida	A	9	3	12
	Xornada partida	B	1	0	1
2ºCarrozaría	Xornada partida	A	0	5	5

- **Obxectivos da ESO**

a	Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
b	Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
c	Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
d	Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
e	Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
f	Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
g	Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
h	Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
i	Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
l	Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
m	Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o

	desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
n	Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
ñ	Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito
o	Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

		TEMAS		Temporalización		Prob as	
	Bloque	Contido		Mes	Sesións		
1ª avaliación	Tema	B1	BLOQUE 1: A evolución da vida				
		B1.1	B1.1. Célula procariota e célula eucariota: relacións evolutivas. Célula animal e célula vexetal: morfoloxía e función.		Septiembre octubre noviembre diciembre	36	x
		B1.2	Núcleo e ciclo celular.				
		B1.3	Cromatina e cromosomas. Cariotipo.				
		B1.4	Mitose e meiose: principais procesos, importancia e significado biolóxico.				
		B1.5	Ácidos nucleicos: ADN e ARN.				
		B1.6	ADN e xenética molecular. Proceso de replicación do ADN. Concepto de xene.				
		B1.7	Expresión da información xenética. Código xenético.				
		B1.8	Mutacións. Relacións coa evolución.				
		B1.9	Herdanza e transmisión de caracteres. Introducción e desenvolvemento das leis de Mendel.				
		B1.10	Aplicacións das leis de Mendel.				
		B1.11	Base cromosómica da herdanza mendeliana.				
		B1.12	Herdanza do sexo e herdanza ligada ao sexo.				
		B1.13	Doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social.				
		B1.14	Técnicas da enxeñaría xenética				
2ª Avaliación		B1.15	Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.				
		B1.16	Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra.				
		B1.17	Teorías da evolución. Feito e mecanismos da evolución				
		B1.18	As árbores filoxenéticas no proceso de evolución.				
		B1.19	Evolución humana: proceso de hominización.				
3ª Avaliación			BLOQUE 2: A dinámica da Terra		abril maio xuño	36	x
		B2.1	Historia da Terra. Orixe da Terra. Tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo como método de interpretación				
		B2.2	Eóns, eras xeolóxicas e períodos xeolóxicos: situación dos acontecementos xeolóxicos e biolóxicos importantes.				
		B2.3	Os fósiles guía e o seu emprego para a datación e o estudo de procesos xeolóxicos.				
		B2.4	Interpretación de mapas topográficos e realización de perfís topográficos. Interpretación e datación de procesos representados en cortes xeolóxicos.				
		B2.5	Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico.				
		B2.6	A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.				
		B2.7	Evolución do relevo como resultado da interacción da dinámica externa e interna.				
2ª avaliación			BLOQUE 3: Ecoloxía e medio ambiente		Febreiro marzo abril	36	x
		B3.1	Compoñentes e estrutura do ecosistema: comunidade e biótomo. Hábitat e nicho ecolóxico.				
		B3.2	Factores ambientais e seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.				
		B3.3	Relacións intraespecíficas e interespecíficas. Influencia na regulación dos ecosistemas.				
		B3.4	Autorregulación do ecosistema, da poboación e da comunidade.				
		B3.5	Relacións tróficas: cadeas e redes.				

	B3.6	Dinámica do ecosistema.			
	B3.7	Ciclo da materia e fluxo da enerxía.			
	B3.8	Pirámides ecolóxicas.			
	B3.9	Ciclos bioxeoquímicos e sucesións ecolóxicas.			
	B3.10	Eficiencia ecolóxica e aproveitamento dos recursos alimentarios. Regra do 10 %.			
	B3.11	Actividade humana e medio ambiente. Impactos e valoración das actividades humanas nos ecosistemas. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.			
	B3.12	Os recursos naturais e os seus tipos. A superpoboación e as súas consecuencias: deforestación, sobreexplotación, incendios, etc.			
	B3.13	B3.13. Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración ambiental.			
	B3.14	Uso de enerxías renovables como factor fundamental para un desenvolvemento sustentable. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.			
Todas		BLOQUE 4: Proxecto de investigación	Todos	Todas	x
	B4.1	Método científico. Elaboración de hipóteses, e comprobación e argumentación a partir da experimentación ou a observación.			
	B4.2	Artigo científico. Fontes de divulgación científica			
	B4.3	Proxecto de investigación: organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.			

				Estándares de aprendizaxe avaliados	Critérios de cualificación e instrumentos de avaliación	Temas transversais																				
Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe (1)	Grao mínimo consecución	Instrumentos																				
						Proba esc.	Proba oral	Tr.ind	Tr.grupo	Cad. clase	Rúbrica (2)	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV						
B1.1	B1.1	BXB1.1.1	CMCCT, CAA	Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e reconece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función	100%	70%	X			X		X	X													
		BXB1.1.2	CD, CAA	Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.	50%	70%	X			X		X	X													
B1.2	B1.2	BXB1.2.1	CAA, CCL	Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.	100%	70%	X			X		X	X													
B1.3	B1.3	BXB1.3.1	CMCCT	Reconece as partes dun cromosoma utilizándoo para construír un cariotipo.	50%	70%	X			X		X	X													
B1.4	B1.4.	BXB1.4.1	CMCCT CAA	Reconece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.	100%	70%	X			X		X	X													
B1.5	B1.5	BXB1.5.1.	CSIEE CAA	Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.	100%	70%	X	X		X		X	X													
B1.6.	B1.6	BXB1.6.1.	CAA	Reconece a función do ADN como portador da información xenética, e relaciónao co concepto de xene.	100%	70%	X			X		X	X													
B1.7	B1.7	BXB1.7.1	CSIEE CAA	Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.	50%	70%	X		X	X		X	X	X	X	X										
B1.8	B1.8	BXB1.8.1	CMCCT CAA	Reconece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.	25%	70%	X			X		X	X													
B1.9	B1.9	BXB1.9.1	CMCCT CAA CCEC	Reconece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.	75%	70%	X			X		X	X													
B1.10							X			X		X	X													
B1.11							X			X		X	X													
B1.12	B1.10	BXB1.10.1	CSIEE CAA	Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.	75%	70%	X			X		X	X	X	X											
B1.13	B1.11.	BXB1.11.1	CMCCT CSC	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.	75%	70%	X			X		X	X	X	X						X					
B1.14	B1.12	BXB1.12.1	CMCCT CSIEE	Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.	50%	70%	X	X		X		X	X	X							X					
B1.15	B1.13	BXB1.13.1	CSIEE CAA CSC	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.	25%	70%	X			X		X	X	X							X					
	B1.14	BXB1.14.1.	CSIEE CSC	Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.	50%	70%	X			X		X	X	X							X					
	B1.15.	BXB1.15.1	CSC	Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.	50%	70%	X			X		X	X	X							X	X				
B1.16	B1.16	BXB1.16.1	CMCCT CAA	Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B1.17.	B1.17.	BXB1.17.1.	CAA	Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B1.18	B1.18	BXB1.18.1.	CAA	Interpreta árbores filoxenéticas.	50%	70%	X			X		X	X	X												
B1.19	B1.19	BXB1.19.1.	CMCCT CCL	Reconece e describe as fases da hominización.	100%	70%	X	X		X		X	X	X												
B2.1	B2.1	BXB2.1.1	CAA	Identifica e describe feitos que amosen a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.	100%	70%	X			X		X	X	X												
	B2.2	BXB2.2.1.	CAA, CSIEE	Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e reconecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.	50%	70%	X			X		X	X	X												
B2.2	B2.3	BXB2.3.1.	CMCCT	Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, e reconece algúns animais e plantas característicos de cada era.	50%	70%	X			X		X	X	X												
B2.3	B2.4	BXB2.4.1	CAA	Relaciona algún dos fósiles guía máis característico coa súa era xeolóxica.	50%	70%	X			X		X	X	X												
B2.4	B2.5	BXB2.5.1	CMCCT, CCL	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..	50%	70%	X	X		X		X	X	X												
		BXB2.5.2	CMCCT	Resolve problemas sinxelos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B2.5	B2.6	BXB2.6.1	CAA	Analiza e compara os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B2.6.	B2.7	BXB2.7.1	CSIEE CAA	Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.	100%	70%	X			X		X	X	X												
	B2.8	BXB2.8.1	CAA	Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.	100%	70%	X			X		X	X	X												
	B2.9.	BXB2.9.1.	CAA, CMCCT	Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.	100%	70%	X			X		X	X	X												
		BXB2.9.2	CAA	Interpreta as consecuencias dos movementos das placas no relevo.	100%	70%	X			X		X	X	X												
	B2.10	BXB2.10.1.	CMCCT	Identifica as causas dos principais relevos terrestres.	100%	70%	X			X		X	X	X												
	B2.11	BXB2.11.1.	CAA, CCL	Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B2.7	B2.12.	BXB2.12.1	CAA	Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.	100%	70%	X			X		X	X	X												
B3.1.	B3.1.	BXB3.1.1.	CMCCT	Identifica o concepto de ecosistema e distingue os seus compoñentes.	100%	70%	X			X		X	X	X												
		BXB3.1.2	CSIEE CAA CCL	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.	100%																					
B3.2	B3.2	BXB3.2.1.	CAA, CSC	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.	100%	70%	X		X	X		X	X	X												

5.CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

CCL	Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.
	Recoñece e describe as fases da hominización.
	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..
	Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.
	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
	Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destas.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.
	Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.
	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.
	Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.
	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.
	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.
CMCCT	Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función
	Recoñece as partes dun cromosoma utilizándoo para construír un cariotipo.
	Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.
	Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.
	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.
	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.
	Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.
	Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.
	Recoñece e describe as fases da hominización.
	Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, e recoñece algúns animais e plantas característicos de cada era.
	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..
	Resolve problemas sinxelos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.
	Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.
	Identifica as causas dos principais relevos terrestres.
	Identifica o concepto de ecosistema e distingue os seus compoñentes.
	Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.

	<p>Recoñece e describe relacións e a súa influencia na regulación dos ecosistemas, interpretando casos prácticos en contextos reais.</p> <p>Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.</p> <p>Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.</p> <p>Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.</p> <p>Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.</p> <p>Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.</p>
CD	<p>Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.</p> <p>Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.</p> <p>Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.</p>
CAA	<p>Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función</p> <p>Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.</p> <p>Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.</p> <p>Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.</p> <p>Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.</p> <p>Recoñece a función do ADN como portador da información xenética, e relaciónao co concepto de xene.</p> <p>Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.</p> <p>Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.</p> <p>Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.</p> <p>Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.</p> <p>Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.</p> <p>Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.</p> <p>Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.</p> <p>Interpreta árbores filoxenéticas.</p> <p>Identifica e describe feitos que amosen a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.</p> <p>Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.</p> <p>Relaciona algún dos fósiles guía máis característico coa súa era xeolóxica.</p> <p>Analiza e compara os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.</p> <p>Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.</p> <p>Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.</p> <p>Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.</p>

	Interpreta as consecuencias dos movementos das placas no relevo.
	Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.
	Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.
	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.
	Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Establece a relación entre as transferencias de enerxía dos niveis tróficos e a súa eficiencia enerxética.
	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.
	Argumenta os proles e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.
	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.
	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.
	Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.
	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo
CSC	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.
	Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.
	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.
	Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destas.
	Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, e valora criticamente a súa importancia.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
	Describe os procesos de tratamento de residuos, e valora criticamente a súa recollida selectiva.
	Argumenta os proles e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.
CCEC	Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.
	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo
	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.
CSIEE	Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, e valora criticamente a súa importancia.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
CSIEE	Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.
	Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.

Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.
Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.
Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.
Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.
Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.
Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
Describe os procesos de tratamento de residuos, e valora criticamente a súa recollida selectiva.
Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.
Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo
Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.

6. METODOLOXÍA

Aspectos xerais

Terase en conta os coñecementos iniciais do alumnado mediante a realización dunha proba inicial a comezo do curso, non puntuable.

Terase en conta a diversidade de alumnado, procurando atender aos alumnos con necesidades de reforzo educativo e de AC.

Combinarase o traballo individual co traballo en grupos.

O enfoque estará orientado á realización de actividades prácticas, investigacións, proxectos, etc, nas que o papel do docente será o de facilitador e guía. Se empregarán as TIC para a realización das actividades sempre que sexa posible.

Estratexias metodolóxicas

Se abordará a aprendizaxe dos contidos da materia a través de actividades tales como:

- Análise de novas da prensa dixital, táboas, gráficos...
- Comentarios de novas da prensa dixital, táboas, gráficos...
- Realización de pequenas investigación para dar resposta a cuestións que se plantexen.
- Elaboración de esquemas e debuxos de carácter científico.
- Actividades "rol-play"
- Proxectos
- Prácticas de laboratorio.
- Actividades de campo
- Outras que poidan surdir ao longo do curso

Secuenciación de traballo na aula

Información do profesor/a:

Explicación inicial dos contidos de cada unidade por parte do profesor. Para eso empregará recursos de elaboración propia que se colgarán na aula virtual da materia ou outros.

Se poderá proporcionar materiais de reforzo o alumnado que o precise.

Realización de preguntas diversas ao alumnado sobre distintos procesos, para intentar mellorar a comprensión deses procesos ou fenómenos por parte do alumnado.

Traballo persoal:

- Lectura e comprensión de textos

- Análise e comentario de documentos de diferente tipo
- Realización de pequenas investigacións.
- Interpretación de imaxes, esquemas, etc.
- Resposta a preguntas e resolución de problema
- Memorización comprensiva.
- Elaboración de esquemas e debuxos de carácter científico
- Realización de prácticas de laboratorio en grupos de traballo (4 ou 5 persoas)..

Avaliación:

- Probas escritas (puntualmente probas orais para o alumnado que teña algunha discapacidade temporal).
- Preguntas orais durante as clases.
- Producións resultantes dos traballos individuais e en grupo.
- Exposicións orais
- Observación do traballo na aula.

• **Outras decisións metodolóxicas**

Agrupamentos:

Non existen por non cumprir os requisitos mínimos para poder realizar desdobramentos (caso das prácticas de laboratorio, por exemplo).

Tempos:

As sesións son de 50 minutos. O tempo que cada alumno/a precisa para realizar as diferentes actividades propostas é moi variable, dependendo das habilidades de cada alumno, dos problemas que podan xurdir co funcionamento dos ordenadores, da internet, etc.

Espazos:

O traballo se realizará na aula de grupo, agás as prácticas que serán realizadas no laboratorio de Bioloxía e Xeoloxía. Cando se precise do uso de ordenadores irase a aula de informática. De xeito excepcional, realizarase algunha actividade no entorno do centro.

Materiais e recursos didácticos:

Como material de consulta empregárase principalmente o material de elaboración propia que se publicará na aula virtual do centro.

Outros recursos a empregar serán diversas páxinas de consulta que propoña a profesora da materia e material de laboratorio. Puntualmente, a profesora poderá aportar outros tipos de materiais ao alumnado.

7. AVALIACIÓN

Avaliación inicial

Realizarase unha avaliación inicial na primeira quincena do curso. O instrumento para levala a cabo será una proba escrita. O resultado da avaliación inicial non será tida en conta á hora de avaliar ao alumno/a no presente curso.

Avaliación continua

Realizaranse dous exames por trimestre que se valorarán sobre 10 puntos e, sempre que pasen dunha nota de 3 puntos, a súa media será o 70% da nota final da avaliación.

Se a nota do primeiro exame non chega aos 3 puntos esta materia será examinada novamente no segundo exame.

Na corrección dos exames se penalizará as faltas de ortografía e acentuación. Cada falta será penalizada coa perda de 0,05 puntos. O máximo que se poderá penalizar por este concepto será 0,5 puntos.

Farase tamén un exame tipo test por cada tema, que se valorará sobre 10 puntos, e a media destes exames será o 20% da nota final da avaliación.

O feito de atopar a un/una alumno/a copiando ou con material para facelo durante a realización dunha proba suporá o suspenso dese exame, cunha nota de cero.

Revisarase o caderno de clase e valorarase cun máximo de 0,5 puntos (o 5% da nota final da avaliación) que se sumarán a nota final.

O docente observará o comportamento na clase e recollerá anotacións no caderno de profesor. En caso de non ter ningunha nota negativa sumaráselle á nota final da avaliación 0,5 puntos (5% da nota final), pero o feito de ter una nota negativa fará que o/a alumno/a perda estes 0,5 puntos.

Como as cualificacións no Xade e nos boletíns non contemplan os decimais, aplicarase o redondeo ao número enteiro máis próximo.

O alumnado coa 1ª e/ou 2ª avaliación non superada deberá realizar a correspondente proba escrita de recuperación ao comezo do trimestre seguinte. Esta proba avaliará os estándares cun grao mínimo de consecución do 100% non superados, polo que non se avaliará ao alumnado dos exames superados ao longo da avaliación.

Avaliación final

Unha vez realizada a terceira avaliación, o alumnado poderá realizar un exame escrito para recuperar a/as avaliación/s non superadas.

Avaliación extraordinaria

A convocatoria extraordinaria consistirá nunha proba de carácter escrito na que se avaliará da totalidade da materia.

Recuperación e avaliación de pendentes

Ao longo do mes de outubro a xefa de departamento reunirse co alumnado con materias pendentes impartidas por este departamento. Esta reunión será para informar ao alumnado do traballo que debe realizar a fin de recuperar estas materias, realizar o préstamo de libros de texto no caso de que sexa necesario, determinar canles de comunicación co fin de resolver dúbidas e informar dos mecanismos de avaliación e cualificación.

Pediráselle ao alumnado a realización de actividades para que repasen os contidos teóricos. Estas actividades serán corrixidas e cualificadas. A súa nota será o 30% da nota final.

Realizaranse dous exames ao longo do curso, un a finais de xaneiro ou comezos de febreiro e outro en maio. Realizarase a media aritmética entre os dous parciais, sempre e cando a nota de cada un deles non sexa inferior a 3, e será o 70% da nota final.

No caso de non presentarse ao primeiro parcial ou de suspendelo, poderase realizar un exame de toda a materia na convocatoria de maio.

8. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

Indicadores de logro do proceso de ensino

Os indicadores de logro do proceso de ensinanza e da práctica docente realizarase ao final do curso, por parte do docente e facilitando unha enquisa adaptada ao alumnado (se valorará recadar a informacións das familias). Os resultados desta avaliación serán reflexados na memoria final deste departamento e tidos en conta na elaboración da programación didáctica do próximo curso.

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				
Observacións:				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas/traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				
Observacións:				

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

A programación didáctica revisarase unha vez por trimestre.

En cada unha das revisións deixarase constancia por escrito dos contidos que tiveron que ser engadidos ou eliminados, dos cambios na temporalización, nas ponderacións... e das causas que xustificaron estas alteracións.

Os resultados das revisións das programacións serán recollidos na memoria final deste departamento e tidos en conta durante a elaboración da programación didáctica deste departamento para o próximo curso.

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1.Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2.Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas/temas/proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4.Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5.Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.[Só para ESO e bach.].				
10.Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11.Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12.Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13.Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14.Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15.Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos[Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16.Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17.Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18.Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.[Só para ESO e bacharelato].				
19.Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.[Só para ESO e bach].				
20.Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.[Só para ESO e bacharelato]				
21.Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.[Só para ESO e bacharelato]				
22.Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23.Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24.Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25.Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26.Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28.Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30.Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

10. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Medidas ordinarias	
Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> •Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula. a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc. Non. b) Espazos diferenciados. Non. c) Materiais e recursos didácticos diferenciados. Non. •Desdoblamento de grupos. Non. •Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula. Non. 	<ul style="list-style-type: none"> •Adaptacións metodolóxicas para algún alumno/grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc. Non. •Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a. No presente curso temos un alumno con TDAH, que xa coñecemos de anos anteriores, polo tanto seguiremos as indicacións que nos chegan do Dpto. de Orientación, e que fan referencia sobre todo a os tempos de realización das actividades e exames, e á axuda que precisa nos mesmos para evitar despistes. •Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias. Non. •Programa específico para alumnado repetidor da materia. Non. •Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia. Non.
Medidas extraordinarias	
Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> •Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL. Non. •De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro). Non. •De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro). Non. •Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc. Non. 	<ul style="list-style-type: none"> •Adaptacións curriculares na materia. Non. •De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia. Non. •Alumnado con flexibilización na escolarización. Non. •Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT/AL/outro profesorado de apoio/profesorado do agrupamento/ etc. Non hai.

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Título da Actividade Lugar da visita	Profesorado	Curso/s	Datas previstas	Observacións
Olimpiada de Xeoloxía. Viveiro	Belén Pérez Pérez	1º BAC C (BiXe) e 2º BAC B (Xeol)	12 de Febreiro	Extraescolar. A actividade ocupa a xornada completa, mañá e tarde, e nela poden participar uns 12 alumnos/as (o número de asistentes por centro está limitado).
Visita ao museo de Historia Natural USC. Santiago de Compostela.	Belén Pérez Pérez	1º BAC C (BiXe) 18 alumnos/as	2º ou 3º trimestre	Complementaria. Precisamos unirnos a outro departamento/outra saída para poder afrontar o custe do autobús.
Visita á mina Sonia en O Barqueiro, asistencia a unha charla sobre minería e a un taller de minerais.	Belén Pérez Pérez	2º BAC B (Xeol) Valorarase a participación de 1ºBAC C (BiXe)	Por determinar	Complementaria. O Grupo FerroGlobe colabora co centro ofrecendo gratuitamente a actividade. O transporte poderíase facer en tren, como fixemos o curso pasado.
Actividades de campo de Xeoloxía pola contorna de Viveiro (As Catedrais, Burela, Mondoñedo...)	Belén Pérez Pérez	2º BAC C (Xeol)	Por determinar	Extraescolares. Os desprazamentos realizaríanse en transporte público (solicítase axuda económica do centro) e en horario non lectivo.
Club de Ciencia		Todos os da ESO	Durante todo o curso	Saídas curtas no entorno do noso centro, (Parque Pernas Peón e praia de Covas, co obxecto de identificar organismos e recoller mostras para a súa posterior análise no laboratorio
Proxecto Rios	Pilar	1º da ESO	Un día por determinar do segundo trimestre, na primavera	Saída para estudar o grado de contaminación do Rio Rigueira, utilizando a identificación de diversos organismos Bioindicadores

12. DATOS DO DEPARTAMENTO

Profesor/a	Nivel	Materia	Curso	Grupo/s
Pilar Asensio Rodríguez	ESO	Biología e Xeoloxía	1ºESO	A, B, C, eD
	Bacharelato	Anatomía aplicada	1ºBAC	B e C
Celso Pérez Guerreiro	ESO	Biología e Xeoloxía	3ºESO	A, B e C
	Bacharelato	Biología e Xeoloxía	4ºESO	B
		Biología	2ºBAC	B
Belén Pérez Pérez	Bacharelato	Biología e Xeoloxía	1ºBAC	B
		Xeoloxía	2ºBAC	B

13. REFERENCIAS NORMATIVAS

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).